

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL R. L. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2018 m. rugsėjo 26 d. Nr. 242-408
Vilnius

Lietuvos bankas gavo R. L. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo pareiškėjas prašė išnagrinėti tarp jo ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2018 m. kovo 20 d. įvyko eismo įvykis, kurio metu, susidūrė A. M. vairuojamas automobilis „Mercedes Benz“ (valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*)) ir A. L. vairuojamas pareiškėjui priklausantis automobilis „Volkswagen Touran“ (valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*)). Eismo įvykio metu buvo apgadinti abu automobiliai, o atsakomybę dėl eismo įvykio savo parašu Eismo įvykio deklaracijoje patvirtino automobilio „Mercedes Benz“ vairuotojas.

2018 m. kovo 22 d. pareiškėjas kreipėsi į eismo įvykio kaltininko transporto priemonės valdytojų civilinę atsakomybę pagal transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį apdraudusį draudiką dėl eismo įvykio metu padarytą žalą atlyginančios draudimo išmokos. Tą pačią dieną draudikas atliko pareiškėjo transporto priemonės apžiūrą ir parengė Transporto priemonės techninės apžiūros aktą (toliau – Aktas), jame nurodė pareiškėjo transporto priemonės apgadinius.

2018 m. balandžio 3 d. draudikas parengė pareiškėjo transporto priemonės žalos sąmatą, kurioje nurodė, kad automobilį galima suremontuoti už 1 495,45 Eur (be PVM).

Pareiškėjas nesutiko su draudiko apskaičiuotu nuostolių dydžiu ir kreipėsi į uždarają akcinę bendrovę „Nepriklausomų tyrimų agentūra“ (toliau – turto vertintojas), kad būtų nustatyta transporto priemonės rinkos vertė ir nuostolių dydis. Turto vertintojas 2018 m. balandžio 12 d. parengė Transporto priemonės vertinimo ataskaitą Nr. 1804A042 (toliau – Vertinimo ataskaita), joje nurodė, kad transporto priemonės atkūrimo kaina ir nuostoliai dėl transporto priemonės apgadavimo siekia 2 844,80 Eur. Pareiškėjas prašė draudiko išmokėti draudimo išmoką pagal Vertinimo ataskaitoje nurodytą nuostolių dydį, ir pateikė draudikui 2018 m. balandžio 18 d. prašymą atlyginti 120 Eur nepriklausomo eksperto samdymo išlaidų.

Gavęs Vertinimo ataskaitą ir pareiškėjo prašymą draudikas kreipėsi į tris autoservisus, kad šie apskaičiuotų pareiškėjo automobilio remonto išlaidas: Uždaroji akcinė bendrovė „Autofortas“ 2018 m. balandžio 19 d. remonto sąmatoje nurodė, kad automobilį suremontuotų už 2 233,77 Eur (be PVM), UAB „Meistritas“ 2018 m. balandžio 19 d. sąmatoje nurodė, kad automobilio remonto išlaidos siektų 1 775,99 Eur (be PVM), o 2018 m. balandžio 26 d. UAB „AKSTĖ-servisas“ sąmatoje nurodytos automobilio remonto išlaidos – 1 665,27 Eur (be PVM).

2018 m. birželio 4 d. draudikas raštu informavo pareiškėją, kad išmokėjo 1 775,99 Eur draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal įmonių, turinčių teisę remontuoti apgadintą turtą, pateiktus turto remonto išlaidų skaičiavimus (UAB „Meistritas“ sąmatą). Taip pat nurodė, kad draudikas įvertino pateiktą turto vertintojo Vertinimo ataskaitą ir nustatė, kad ja vadovautis nėra pagrindo.

2018 m. birželio 18 d. draudikas gavo pareiškėjo 2018 m. birželio 15 d. pretenziją su reikalavimu išmokėti papildomą 1 188,81 Eur draudimo išmoką. Pareiškėjas nurodė manantis, kad

draudikas nepagrįstai atsisakė išmokėti draudimo išmoką pagal Vertinimo ataskaitą, be to, jo nuomone, draudikas turi atlyginti ir nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas.

2018 m. birželio 28 d. atsakyme į pareiškėjo pretenziją draudikas nurodė, kad pareiškėjo nuostolių vertinimas buvo atliktas vadovaujantis Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCAPDĮ) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių (toliau – Taisyklės) nuostatomis. Draudikas nurodė, kad turto vertintojo Vertinimo ataskaita neturi didesnės įrodomosios galios nei kiti žalos dydį pagrindžiantys dokumentai, be to, teisės aktai nenumato draudiko pareigos draudimo išmoką apskaičiuoti būtent pagal nepriklausomo turto vertintojo ataskaitą. Draudikas paaiškino nuostolius nustatęs vadovaudamasis TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies ir Taisyklių 15 punkto nuostatomis, įvertinęs trijų autoservisų realius pasiūlymus, t. y. sumas, už kurias minėti servisi suremontuotų pareiškėjo automobilį. Draudikas mano, kad išmokėta 1 755,99 Eur draudimo išmoka yra visiškai pakankama, siekiant atstatyti automobilį į iki eismo įvykio buvusią padėtį.

Pareiškėjas nesutiko su jam išmokėtos draudimo išmokos dydžiu ir kreipėsi į Lietuvos banką su prašymu išnagrinėti tarp jo ir draudiko kilusį ginčą. Pareiškėjo kreipimesi teigiama, kad „draudikas savivaliauja, pažeidžiant draudimo įstatymą neteisėtai savaip nustatinėja detalių ir darbų remonto kainas, kurių nepripažįsta jokie gerai dirbantys servisi.“ Pareiškėjas taip pat teigia, kad draudikas privalo vadovautis turto vertintojo Vertinimo ataskaita, nes ji yra „oficialus dokumentas, kuriame įvardinta reali žala pagal LR įstatymus“. Remiantis kreipimosi motyvais draudikui keliamas reikalavimas išmokėti draudimo išmoką pagal Vertinimo ataskaitoje nurodytus pareiškėjo patirtus nuostolius – 2 964,80 Eur, kuriuos sudaro 2 844,80 Eur (su PVM) transporto priemonės atkūrimo išlaidos ir 120 Eur (su PVM) Vertinimo ataskaitos parengimo išlaidos.

Lietuvos banke buvo gautas draudiko atsiliepimas dėl pareiškėjo kreipimesi nurodytų aplinkybių ir reikalavimų pagrįstumo. Draudikas pakartotinai nurodė žalos administravimą vykdęs pagal TPVCAPDĮ ir Taisyklių nuostatas. Atsiliepime teigiama, kad, pagal Taisyklių 15 punktą, tais atvejais, kai nepateikiami remonto faktą patvirtinantys įrodymai, draudimo išmoka apskaičiuojama įvertinus būtinus remonto darbus ir pagal vidutinius įkainius, o pagal Taisyklių 13 punktą, servisų sudarytos remonto darbų sąmatos tokiu atveju yra vienas iš nuostolių nustatymo būdų, o šiuo atveju draudikas draudimo išmoką apskaičiavo gavęs trijų autoservisų pasiūlymus ir pasirinkęs vidurinį – UAB „Meistritas“ – pasiūlymą (1 775,99 Eur (be PVM)).

Draudikas taip pat nurodė, kad Vertinimo ataskaita neturi didesnės įrodomosios galios nei kiti nuostolio dydį pagrindžiantys įrodymai, be to, Vertinimo ataskaitoje nurodomi didesni nei vidutiniai rinkoje vyraujantys įkainiai, nors nepateikiama jokių tokių kainas pagrindžiančių įrodymų, nėra pateikti dalių kainų šaltiniai. Todėl, draudiko vertinimu, Vertinimo ataskaita yra vertinama kaip nepagrįsta jokiais rinkos kainas patvirtinančiais duomenimis, nors Taisyklėse nustatyta, kad nuostoliai turi būti atlyginami pagal vidutines rinkos kainas. Draudiko teigimu, suformuota teismų praktika patvirtina, kad komerciniai servisų pasiūlymai yra tinkami įrodymai, siekiant pagrįsti nuostolių dydį, o vien nepriklausomo turto vertintojo vertinimo ataskaitos pateikimas neįpareigoja draudiko išmokos mokėti pagal joje nurodytus duomenis. Be to, draudikas atkreipė dėmesį į tai, kad Vertinimo ataskaitoje nurodyta ir pareiškėjo reikalaujama atlygintinų nuostolių suma nurodyta su PVM, nors, pagal Taisyklių 15 punktą, PVM tokiu atveju neturi būti mokamas.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų.

Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių paaiškinimus ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl pareiškėjo nuostolių, patirtų dėl 2018 m. kovo 20 d. eismo įvykio, (juos atlyginančios draudimo išmokos) dydžio ir turto vertintojo samdymo išlaidų atlyginimo.

Dėl draudimo išmokos, atlyginančios dėl eismo įvykio transporto priemonei padarytų sugadinimų remonto išlaidas, dydžio ir PVM įtraukimo į draudimo išmoką

Transporto priemonių civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos funkcionavimo pagrindai ir principai yra įtvirtinti TPVCAPDĮ nuostatose. TPCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, o šio įstatymo 17 straipsnyje nurodytais atvejais – Biuras, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. TPVCAPDĮ 19 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, kad išmoka mokama, kai yra nustatytas draudžiamojo įvykio faktas ir žalos dydis, o 6 dalyje nustatyta, kad atsakingas draudikas moka per eismo įvykį nukentėjusiam trečiajam asmeniui tik įrodymais pagrįstos per eismo įvykį padarytos žalos dydžio draudimo išmoką, neviršijančią šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytų draudimo sumų, ir turi teisę atmesti nepagrįstus reikalavimus dėl žalos, padarytos per eismo įvykį, atlyginimo.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, vadovaudamasi TPVCAPDĮ 19 straipsnio 16 dalies nuostata, patvirtino Taisyklės, kurios reglamentuoja žalos, padarytos eismo įvykio metu ar atsiradusios vėliau kaip eismo įvykio padarinys, nustatymą ir draudimo išmokos mokėjimą dėl eismo įvykio, kuriam įvykus transporto priemonės valdytojui dėl nukentėjusiam trečiajam asmeniui padarytos žalos kyla civilinė atsakomybė ir pagal TPVCAPDĮ turi būti mokama draudimo išmoka. Taisyklių 6 punkte įtvirtinta, kad eismo įvykio metu padarytos žalos dydis ir nukentėjusiems tretiesiems asmenims mokėtinos draudimo išmokos dydis nustatomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, TPVCAPDĮ, kitų teisės aktų nuostatomis ir atsižvelgiant į eismo įvykio dalyvių kaltės laipsnį dėl eismo įvykio, draudimo įmonės, apdraudusios atsakingo už padarytą žalą asmens civilinę atsakomybę, ar Biuro įgaliotų asmenų (paskirtų ekspertų) ataskaitas ar išvadas dėl žalos, nukentėjusio trečiojo asmens, apdraustojo pateiktus dokumentus dėl žalos, eismo įvykio aplinkybių ir eismo įvykio dalyvių atsakomybės, kitų šiose Taisyklėse nurodytų asmenų pateiktus dokumentus, leidžiančius nustatyti eismo įvykio aplinkybes ir padarytos žalos dydį.

Taisyklių 13 punkte įtvirtinta TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nurodytą žalos atlyginimo taisyklę atkartojanti nuostata: nukentėjusio trečiojo asmens turtui (transporto priemonei ar kitam kilnojamajam ar nekilnojamajam turtui) padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas ar Biuras, vadovaudamasis draudiko ar Biuro įgaliotų asmenų (ekspertų) ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ar išvadamis, įmonės, kurioje remontuojamas sugadintas turtas, pateiktais šio turto remonto išlaidų skaičiavimais ir (ar) atsižvelgdamas į įmonės, kuri turi teisę remontuoti sugadintą turtą, pateiktus šio turto remonto išlaidų skaičiavimus ar remonto išlaidų pagrindimo dokumentus, taip pat į nukentėjusio trečiojo asmens pateiktus žalos dydį įrodančius dokumentus.

Vadovaujantis Taisyklių 15 punktu, žalos dėl turto sugadinimo, kai jį remontuoti ekonomiškai tikslinga, atlyginimo dydis nustatomas pagal turėtas remonto išlaidas, būtinas atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Jeigu nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, atlyginamos apskaičiuotos būtinos turto remonto išlaidos (be PVM) atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Būtinas remonto išlaidas sudaro remonto darbų vertė, dažymo darbų vertė, keičiamų dalių vertė (nuvertinant dalis dėl nusidėvėjimo), dažymo medžiagų vertė ir papildomos išlaidos (transportavimo, saugojimo, techninės ekspertizės ir kitos išlaidos). Būtinos remonto išlaidos apskaičiuojamos pagal vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius, atitinkančius technologijos lygį, vadovaujantis rekomenduojamais laiko normatyvais. Jeigu nustatyta, kad sugadintos detalės ir (ar) dalys gali būti remontuojamos, bet neprivalo būti keičiamos, remontas turi būti atliekamas kaip tik šiuo numatytu

būdu. Sugadintos techninės detalės ir (ar) dalys gali būti remontuojamos, jeigu po remonto jos atitiks techninius aktyvios ir pasyvios saugos reikalavimus. Jeigu nukentėjęs asmuo pasirenka kitą remonto būdą – detales ir (ar) dalis, kurios gali būti suremontuotos, pakeičia naujomis, atsakingas draudikas neatlygina visų tokio remonto išlaidų, o žala apskaičiuojama pagal būtinas remonto išlaidas.

Pabrėžtina tai, kad, apskaičiuodamas draudimo išmoką, transporto priemonių civilinės atsakomybės draudikas turi laikytis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo. Žalos atlyginimu turi būti siekiama grąžinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį. Teisingas žalos atlyginimas reiškia tai, kad sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustačius mažesnę už tikruosius nuostolius žalos dydį, būtų iš dalies neapgintos nukentėjusio asmens teisės, o kai nustatomas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015*).

Pažymėtina, kad, vadovaujantis kasacinio teismo praktika, kai ginčas yra susijęs su atlygintinos žalos (nuostolių) dydžiu ir nėra susijęs nei su atsisakymu mokėti draudimo išmoką, nei su draudimo išmokos sumažinimo atvejais, nagrinėjant ginčą taikytina bendroji įrodinėjimo naštos taisyklė – šalys turi įrodyti tas aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018*). Vadovaujantis nurodyta kasacinio teismo praktika, taip pat Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 24 punktu, kuriame nustatyta, kad vartojimo ginčai nagrinėjami laikantis rungimosi principo, darytina išvada, kad pareiškėjas turi įrodyti, kad draudikas neteisingai apskaičiavo jo patirtus nuostolius ir realius nuostolius geriausiai atspindi pareiškėjo pateikta Vertinimo ataskaita, o draudikas – priešingai – turi pagrįsti, kad skaičiavimai, kuriais jis vadovavosi išmokėdamas draudimo išmoką, yra objektyvūs ir teisingi, o pareiškėjo pateiktais nuostolių dydį pagrindžiančiais įrodymais vadovautis nėra pagrindo.

Nagrinėjamu atveju tarp šalių nėra ginčo, kad įvyko draudžiamasis įvykis, tačiau pareiškėjas nesutinka su draudiko apskaičiuotu dėl eismo įvykio patirtų nuostolių dydžiu (išmokėta draudimo išmoka) ir prašo draudimo išmoką perskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitoje nurodytas automobilio remonto išlaidas bei išmokėti viso 2 964,80 Eur draudimo išmoką, atlyginančią 2 844,80 Eur (su PVM) transporto priemonės atkūrimo išlaidų ir 120 Eur (su PVM) Vertinimo ataskaitos parengimo išlaidų. Draudikas savo ruožtu nurodė atlikęs rinkos tyrimą, gavęs trijų autoservisų pasiūlymus (UAB „Autofortas“ (2 233,77 Eur (be PVM)), (UAB „Meistritas“ (1 775,99 Eur (be PVM)) ir UAB „AKSTĖ-servisas“ (1 665,27 Eur (be PVM)) ir draudimo išmoką išmokėjęs remdamasis viduriniu – UAB „Meistritas“ – pasiūlymu.

Atsižvelgiant į eismo įvykio metu patirtos žalos dydžio nustatymą reglamentuojančias teisės aktų nuostatas, pažymėtina, kad turto vertinimo ataskaita, neginčijant joje nurodytų duomenų teisingumo, yra ne vienintelis, o vienas iš žalos dydį padedančių nustatyti įrodymų, todėl tokio pobūdžio dokumentas turi būti vertinamas atsižvelgiant į visų turimų, tiek draudiko, tiek pareiškėjo pateiktų, įrodymų visumą. Todėl konstatuotina, kad pareiškėjas nepagrįstai teigia, jog draudikas turto vertinimo ataskaita turi vadovautis bet kokių atveju, nes ji yra „oficialus dokumentas“. Pažymėtina, kad nei TPVCAPDĮ nuostatos, nei Taisyklės nenumato draudiko pareigos vadovautis išimtinai nepriklausomų turto vertintojo vertinimo ataskaitomis. Konstatavus minėtą aplinkybę, kartu darytina išvada, kad turto vertintojo išvados buvimas savaime nesuteikia jai aukštesnės įrodomosios galios ir savaime nepaneigia kitų nuostolių dydį pagrindžiančių įrodymų, nes, kaip minėta, turto vertinimo ataskaita yra viena iš įrodinėjimo priemonių, kuri turi būti vertinama kartu su kitais įrodymais pagal bendrąsias įrodymų vertinimo taisykles. Atsižvelgdamas į tai, Lietuvos bankas kompleksiskai vertina ginčo šalių pateiktus įrodymus, susijusius su pareiškėjo patirtais nuostoliais.

Pažymėtina, kad pareiškėjas savo reikalavimą patirtus nuostolius ir juos atlyginančią draudimo išmoką apskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitą, be kita ko, grindė iš esmės subjektyviomis ir niekuo nepagrįstomis prielaidomis, kad draudikas pažeidžia įstatymų nuostatas ir savaip nustatinėja remonto sąmatas, nurodo „jokių servisų nepripažįstamas remonto kainas“. Atkreiptinas dėmesys, kad pareiškėjas nepateikė jokių duomenų, kuriais remiantis būtų galima teigti, kad draudiko iniciatyva parengtose sąmatose nurodytos kainos neatitinka realybės, už jas nėra galimybės įsigyti nurodytų dalių ir (ar) detalių ar gauti remonto paslaugų. Taip pat pareiškėjas nenurodė, kokias konkrečiai nuostatas draudikas pažeidė apskaičiuodamas draudimo išmoką, todėl bendro pobūdžio prielaidos, kad draudikas neva nesilaikė TPVCAPDĮ ar kitų įstatymų nuostatų, vertintinos kritiškai. Nesant jokių objektyvių duomenų dėl draudiko pateiktų sąmatų trūkumų, darytina išvada, kad pareiškėjas savo reikalavimą iš esmės grindžia tuo, jog Vertinimo ataskaitoje nurodytos automobilio atkūrimo (remonto) išlaidos yra didesnės nei apskaičiuotos pagal UAB „Meistritas“ sąmatą, todėl draudikas galimai išmokėjo per mažą draudimo išmoką.

Lietuvos banko vertinimu, nesant ginčo dėl numatytų darbų masto, vien aplinkybė, jog Vertinimo ataskaitoje pateiktoje sąmatoje nurodytos dalių ir (ar) detalių ir remonto darbų kainos yra didesnės, nei numatyta didesnė atkūrimo išlaidų suma, nepatvirtina, kad trijų autoservisų (įskaitant ir UAB „Meistritas“) sąmatose nurodytos kainos yra per mažos arba neatitinkančios teisės aktuose įtvirtinto vidutinių įkainių reikalavimo, atvirkščiai, ši aplinkybė kelia pagrįstų abejonių, ar Vertinimo ataskaitoje pateikti skaičiavimai, įvertinus tai, kad apskaičiuotos remonto išlaidos be PVM (2 247,39 Eur) yra didesnės nei visų trijų autoservisų, į kuriuos kreipėsi draudikas, atitinka Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.38 ir 6.200 straipsniuose įtvirtintą prievolių ir sutarčių vykdymo ekonomiškumo principą ir ar tokiu būdu apskaičiuota ir išmokėta draudimo išmoka atitiktų teismų praktikoje įtvirtintą reikalavimą nuostolius apskaičiuoti teisingai, t. y. nustatant tikrąjį žalos dydį.

Šių aplinkybių kontekste pažymėtina tai, kad neaišku, kuo remiantis Vertinimo ataskaitoje buvo apskaičiuoti darbų ir dalių įkainiai, nes iš Vertinimo ataskaitoje nurodytos informacijos nėra galimybės įvertinti, ar joje nurodyti įkainiai yra realūs ir atitinka Taisyklėse įtvirtintą reikalavimą būtinąsias remonto išlaidas apskaičiuoti pagal vidutinius įkainius. Taip pat neaišku, ar įkainiai apskaičiuoti pagal Lietuvos rinkoje vyraujančias kainas, pateikiamos vertės nėra pagrįstos jokiais objektyviais įrodymais – realiais autoservisų pasiūlymais, sąmatomis ar kompiuterinių platformų, leidžiančių apskaičiuoti automobilių remonto kainas, išrašais. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, manytina, kad draudikas pagrįstai nesivadovavo pareiškėjo pateikta Vertinimo ataskaita.

Kartu pažymėtina, kad pareiškėjas nepagrįstai reikalauja išmokėti draudimo išmoką pagal Vertinimo ataskaitoje nurodytas transporto priemonės atkūrimo išlaidas, neišskaičiuodamas PVM sumos. Žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo sąlygas nustatančių Taisyklių 15 punkte įtvirtinta, kad, jei nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, atlyginamos apskaičiuotos būtinos remonto išlaidos (be PVM) atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Kadangi pareiškėjas pasirinko draudimo išmoką gauti pinigais ir automobilio neremontavo, vadovaujantis Taisyklių 15 punkto nuostatomis, PVM į draudimo išmoką neįskaičiuojamas.

Lietuvos bankas, įvertinęs pateiktus duomenis, susijusius su pareiškėjo patirtais nuostoliais, konstatuoja, kad draudikas, nuostolių dydį apskaičiuodamas pagal trijų autoservisų pasiūlymus (pasirinkdamas vidurinį pagal numatytas remonto išlaidas pasiūlymą), nepažeidė Taisyklių 15 punkto reikalavimo remonto išlaidas apskaičiuoti pagal vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius. Šiuo atveju nėra pagrindo teigti, kad Vertinimo ataskaitoje nurodyta automobilio atkuriamoji vertė, palyginti su UAB „Meistritas“ sąmatoje nustatytomis remonto išlaidomis, labiau atitinka remonto kainą, apskaičiuotą pagal vidutinius darbų, dalių ir (ar) detalių įkainius. Manytina, kad draudiko apskaičiuotos pareiškėjo nuostolius atlyginančios draudimo išmokos pakanka, kad būtų tinkamai įgyvendintas visiško nuostolių atlyginimo principas, o automobilis būtų atkurtas į iki eismo įvykio buvusią padėtį, todėl pareiškėjo reikalavimas rekomenduoti draudikui automobiliui padarytą žalą apskaičiuoti ir atlyginti pagal Vertinimo

ataskaitoje nurodytas transporto priemonės atkūrimo išlaidas su PVM yra atmestinas kaip nepagrįstas.

Dėl nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidų atlyginimo

Pareiškėjas Lietuvos banko taip pat prašė rekomenduoti draudikui atlyginti 120 Eur turto vertintojo samdymo išlaidų, kurias patvirtina byloje pateikta pinigų priėmimo kvito kopija.

Pažymėtina, kad, vadovaujantis Civilinio kodekso 6.38 straipsnyje įtvirtintais prievolių vykdymo principais, prievolės turi būti vykdomos sąžiningai, tinkamai ir nustatytais terminais pagal įstatymų ar sutarties nurodymus, o kai tokių nurodymų nėra, – vadovaujantis protingumo kriterijais. Jeigu vienai iš šalių prievolės vykdymas kartu yra ir profesinė veikla, ši šalis turi vykdyti prievolę taip pat pagal tai profesinei veiklai taikomus reikalavimus. Kiekviena šalis turi atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau ir vykdydama prievolę bendradarbiauti su kita šalimi (šalių pareiga kooperuotis).

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę pasamdyti turto vertintoją, kad jis nustatytų turtui padarytos žalos dydį, jeigu draudiko įgaliotas asmuo neatvyko apžiūrėti sugadinto turto per šio straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą. Tokiu atveju atsakingas draudikas privalo atlyginti protingumo kriterijus atitinkančias nukentėjusio trečiojo asmens turėtas turto vertintojo samdymo išlaidas. Toje pačioje TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje taip pat nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo. Draudikas teigia tinkamai įvykdęs pareigą apžiūrėti turtą, todėl pagal specialiajame įstatyme įtvirtintą reglamentavimą neturi prievolės atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidų.

Lietuvos bankas sutinka, kad įprastai, jeigu asmuo nusprendžia pasinaudoti TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teise savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, draudikas neturi pareigos atlyginti dėl to patirtų išlaidų. Vis dėlto, vadovaujantis minėtais prievolių vykdymo principais, Lietuvos banko nuomone, TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatos nereiškia, kad draudiko pareiga atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas gali kilti besąlygiškai tik vieninteliu atveju – per nustatytą terminą neapžiūrėjus sugadinto turto. Pažymėtina, kad toks TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatų aiškinimas, koku vadovaujasi draudikas, tam tikrais atvejais sudarytų sąlygas iškreipti transporto priemonių civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos funkcionavimo pagrindus ir principus: galėtų susidaryti situacija, kai TPVCAPDĮ numatyta nukentėjusio trečiojo asmens teisė savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo virstų esmine teisingo nuostolio nustatymo sąlyga ir iš esmės eliminuotų draudiko atsakomybę dėl tinkamo savo prievolių vykdymo. Todėl Lietuvos bankas mano, kad nepriklausomo vertintojo samdymo išlaidos nukentėjusiam trečiajam asmeniui turi būti atlygintos tuomet, jei jas nukentėjęs asmuo patiria įrodinėdamas žalos dydį, o draudikas, vadovaudamasis pateiktomis ekspertų išvadomis, perskaičiuoja draudimo išmoką, taigi pripažįsta, kad iš pradžių ją buvo apskaičiavęs neteisingai.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas. Tai reiškia, kad įstatyme būtent draudikui numatyta prievolė nustatyti padarytos žalos dydį. Kaip jau minėta, apskaičiuodamas draudimo išmoką, draudikas turi laikytis Civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo ir užtikrinti, kad nukentėjusiam asmeniui žala būtų atlyginta teisingai. Todėl draudikas, profesionalus finansų rinkos dalyvis, savo prievolės turi vykdyti pagal profesinei veiklai taikomus reikalavimus ir administruodamas žalą nustatyti teisingą nuostolio dydį. Lietuvos banko nuomone, tai, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, neturi jokios įtakos minėtai draudiko pareigai, t. y. neatleidžia draudiko nuo pareigos administruojant žalą nustatyti teisingą nuostolio dydį.

Iš ginčo šalių pateiktų duomenų matyti, kad draudikas po automobilio apžiūros sudarė sąmatą, kurioje, išskaičiavęs išskaitas už dalių būklės pagerinimą, nustatė, kad pareiškėjo

nuostoliai dėl transporto priemonės apgadinimų siekia 1 495,45 Eur (be PVM). Draudikas neneigia, kad pareiškėjas buvo informuotas apie tokią apskaičiuotą nuostolių sumą. Pareiškėjas, nesutikdamas su draudiko skaičiavimu, kreipėsi į turto vertintoją ir pateikė draudikui Vertinimo ataskaitą. Pažymėtina, kad galutinė draudiko išmokėta draudimo išmoka – 1 775,99 Eur, yra ženkliai didesnė, palyginti su pirminiu skaičiavimu. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad pirminio draudimo išmokos dydžio perskaičiavimas yra susijęs būtent su teisingu nuostolio atlyginimu, kai pareiškėjas, nesutikęs su pirminiu skaičiavimu, pateikė draudikui Vertinimo ataskaitą ir tik tuomet draudikas kreipėsi į 3 servigus ir mokėtiną draudimo išmoką apskaičiavo vadovaudamasis viduriniu komercinių pasiūlymu. Kadangi šiuo atveju nuostolio dydžio perskaičiavimas nebuvo susijęs su, pavyzdžiui, naujai paaikšėjusiais automobilio sugadinimais ar kitomis aplinkybėmis, kurių draudikas objektyviai būtų negalėjęs įvertinti atlikdamas pirminį skaičiavimą, darytina išvada, kad atsižvelgęs į Vertinimo ataskaitą ir perskaičiavęs draudimo išmoką draudikas pripažino, kad pirminis nuostolio skaičiavimas nebuvo teisingas.

Kaip minėta, pareiškėjas su draudiko apskaičiuota suma nesutiko ir kreipėsi į turto vertintoją. Tačiau byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad pareiškėjas prieš tai būtų pateikęs draudikui pretenziją dėl galimai neteisingai nustatyto nuostolių dydžio. Todėl negalima teigti, kad pareiškėjas, kilus ginčui dėl nuostolių dydžio, būtų pakankamai bendradarbiavęs su draudiku arba tiesiogiai su draudiku sprendęs ginčą dėl nuostolių dydžio (t. y. pareiškėjas netinkamai vykdė bendradarbiavimo pareigą). Kita vertus, vertinant aplinkybę, kad draudikas, gavęs Vertinimo ataskaitą, pakartotinai apskaičiavo pareiškėjo patirtus nuostolius ir išmokėjo 1 775,99 Eur draudimo išmoką, darytina išvada, kad pirminėje sąmatoje apskaičiuota suma iš esmės neatitiko TPVCAPDĮ ir Taisyklių reikalavimų ir nebuvo pakankama, siekiant atkurti pareiškėjo transporto priemonę į iki eismo įvykio buvusią būklę, ir būtent Vertinimo ataskaita turėjo esminės įtakos, kad nuostoliai būtų perskaičiuoti. Atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes, remiantis protingumo, teisingumo ir sąžiningumo principais bei siekiant užtikrinti šalių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyrą, darytina išvada, kad draudikas turi atlyginti pusę (60 Eur) pareiškėjo patirtų turto vertintojo samdymo išlaidų.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.2 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Iš dalies tenkinti pareiškėjo R. L. reikalavimus ir rekomenduoti AB „Lietuvos draudimas“ atlyginti pareiškėjui 60 Eur nepriklausomo eksperto samdymo išlaidų.

2. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo šio sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie šio sprendimo rezoliucinės dalies 1-ame punkte nurodytos rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtos rekomendacijos, apie tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Kredito ir mokėjimo paslaugų priežiūros skyriaus
viršininkė, pavaduojanti Finansinių paslaugų
ir rinkų priežiūros departamento direktorių

Renata Babkauskaitė